

RAZVOJ SESTRINSTVA U HRVATSKOJ

Na tlu Hrvatske do 1921. godine njegovom bolesnika bavile su se nekvalificirane osobe bez ikakvog stručnog znanja - ili pak uglavnom iz redova časnih sestara. Poslije prvog svjetskog rata našoj zemlji pomažu strane misije kao zaklada američkog filantropa Johna Rockefellera. Ova zaklada dodjeljuje našoj zemlji novčanu pomoć za gradnju zdravstvenih ustanova, te stipendiranje medicinskih kadrova za studij u stranim zemljama. Kako je dr. Jovanović-Batut radio u Ministarstvu narodnog zdravlja, bio je prvi u vezi sa tom zakladom. Odmah je angažirao mladog i sposobnog organizatora dr. Andriju Štampara za načelnika u Ministarstvu narodnog zdravlja - za socijalnu medicinu. Ovaj osniva mnogo zdravstvenih ustanova (domove zdravlja, zdravstvene stanice, školu narodnog zdravlja) i postaje zdravstveni savjetnik u Kini. On najveću pažnju poklanja onim zdravstvenim problemima koji pogađaju veliku većinu stanovništva. Smatra da bi u rješavanju tih problema mogle veliku ulogu odigrati medicinske sestre. One bi mogle organizirati tečajeve na kojima bi provodile zdravstveno prosvjeđivanje i davale upute o prehrani odraslih i djece. Dr. A. Štampar postaje dominantna osoba među borcima za socijalnu medicinu i unapređivanje sestrinske profesije, dajući joj vrlo važnu ulogu u zdravstvenoj službi. Kako je u Hrvatskoj i u Slavoniji harala tuberkuloza, počelo je organizirano otvaranje antituberkuloznih dispanzera, pa je taj posao u Zagrebu bio povjeren dr. Vladimiru Čepuliću.

Škola kao Rockefellerova zaklada

Međutim, kadrova za dispanzersku službu nije bilo, pa je 1920. godine dr. V. Čepulić predložio da se otvori škola za sestre pomoćnice koje bi radile u tim antituberkuloznim dispanzerima. Načelnik Ministarstva zdravlja, dr. Andrija Štampar podržao je taj prijedlog i 1921. godine u Zagrebu je osnovana prva Škola za sestre pomoćnice kojoj je dr. V. Čepulić bio direktor. Naša je škola od osnivanja, tj. od 1921. godine, tako radila da je Rockefellerova zaklada smatrala da bi ta škola

morala poslužiti kao uzor. Kao znak priznanja, ta zaklada daje školi novčanu pomoć i stipendije većem broju učenica, te omogućuje diplomiranim sestrama postdiplomski studij u inozemstvu. Tadašnja nadstojnica škole, sestra Jelka Labaš podnijela je referat o organizaciji škole na Internacionalnoj konferenciji Crvenog križa u Varšavi 1925. godine. Direktor škole dr. V. Čepulić podnio je referat o radu škole 1922. godine na Međunarodnoj konferenciji za tuberkulozu u Bruxellesu i 1926. godine u Washingtonu.

U prve dvije godine (1921. i 1922.) školovanje traje jednu godinu. Od školske godine 1924/25. škola traje dvije godine sve do 1930. godine, a od školske godine 1930/31. škola za sestre pomoćnice traje tri godine, te se izjednačuje sa srednjim školama sa položenim ispitom zrelosti. Dr. V. Čepulić bio je direktor škole do 1925. godine, a nakon njega izmijenilo se nekoliko liječnika, direktora škole. Do 1934. godine kao direktor škole postaje sestra Danica Zelenjak - i na tome mjestu ostaje do rata. Njezinim odlaskom i još nekih nastavnica škola gubi najbolje pedagoške djelatnike i radi u vrlo nepovoljnim uvjetima. Zgradu škole zauzima vojska, pa su učenice smještene u dom u Opatičkoj ulici. Nakon rata škola nastavlja rad s nazivom Škola za medicinske sestre. Godine 1945. u školu je bila upisana 51 učenica, a u prve tri godine nakon oslobođenja 274 učenice.

Za ilustraciju navodimo da je od osnutka škole do završetka drugog svjetskog rata školu završilo 265 sestara - pomoćnica, 228 sestara bolničarki - redovnica, šest civilnih bolničarki za borbu protiv trahoma i 31 dječja njegovateljica. Od 1949. godine školovanje je produženo na četiri godine da bi od 1952. godine opet bilo tri godine, uz uvjet da polaznice imaju prethodnu naobrazbu od šest razreda gimnazije. Zaslugom prof. dr. Andrije Štampara škola je pretvorena 1953. godine u višu školu i pripojena Medicinskom fakultetu. Tako je 1959. godine u Hrvatskoj bilo pet viših škola za sestre koje su ukinute Zakonom o medicinskom školama 1959 - 1960., pa škola ponovno postaje srednja i školovanje traje četiri godine. U organizaciji nastave od drugog svjetskog rata do danas bilo je vrlo mnogo promjena koje su se morale provoditi modernizaciji zdravstvene službe i

medicinske znanosti. I danas smo svjedoci neprestanog prilagođavanja školovanja potrebama društva.

Školovanje za užu specijalnosti

Sestre su se u početku školovale po monovalentnom principu (tuberkuloza dojenčad), da bi se uskoro prešlo na polivalentnu izobrazbu, uz naknadno postdiplomsko školovanje za užu specijalnosti (organizacija službe i nastava). Značenje i važnost sestrinskog zvanja dolaze do izražaja u izvanbolničkoj službi. To je vrlo široko područje koje obuhvaća skrb zdravstveno i socijalno ugroženih, zdravstveno prosvjeđivanje, odgoj, njegu bolesnika kod kuće i praćenje epidemioloških zbivanja (patronažna sestra).

Za seoska područja i zajednice u razvoju, zbog nedostatka sestara i ekonomskih sredstava, sestre moraju biti polivalentne, i to samostalnije i školovanje što su dalje od razvijenih zdravstvenih središta. Oblik organizacije izvanbolničke službe ne može se uniformirati, te mora biti odraz planiranja na osnovi potreba.

Uloga medicinske sestre u bolničkim uvjetima specifična je u drugom smislu. Tehnizacija bolničkog liječenja, potreba da se bolesnicima posveti maksimalna individualna pažnja i postupak, racionalno korištenje raspoloživih materijalnih sredstava, kao i sestrinskog kadra, nameću potrebu stalnog praćenja situacije i prilagođavanje potrebama, kako u zdravstvenim ustanovama, tako i u nastavnim centrima i školama.

Budući da za razne poslove u stacionarnim i zdravstvenim ustanovama nije potrebna ista stručnost, postavlja se pitanje stupnja naobrazbe (djelatnik, bolničar, pomoćna sestra, sobna sestra, odjelna sestra, glavna sestra). Kao što vidimo, mi još i danas tražimo novi profil medicinske sestre, koji bi odgovarao našoj koncepciji zdravstvene službe. Budući da se naša zdravstvena služba stalno razvija i dograđuje, potrebno je neprestano unapređivati sustav školovanja, kao i prilagođavati ga novim uvjetima rada i organizacije u zdravstvu.

Katarina Demarin